FACTSHEET

Gezonder voedingsaanbod in ziekenhuizen en zorginstellingen

Goede Zorg Proef Je®

Een gezonder voedingsaanbod voor patiënten, cliënten, medewerkers en bezoekers in ziekenhuizen en zorginstellingen, dat is één van de doelen in de Samenhangende preventiestrategie en Integraal zorgakkoord om bij te dragen aan een gezonder Nederland [1]. Gezonde voeding is tevens belangrijk voor de preventie van chronische ziekten [2]. Een zorgorganisatie heeft een belangrijke taak deze boodschap uit te dragen en hierin een voorbeeld te zijn.

Dit vraagt onder andere van zorgorganisaties om deze boodschap te vertalen naar een goed voedingsaanbod voor hun patiënten en cliënten. Daarnaast is voeding ook onderdeel van de behandeling, en (risico op) ondervoeding is een veel voorkomend probleem, ook bij overgewicht [3,4]. Een goed voedingsaanbod houdt rekening met al deze aspecten.

Deze factsheet is een handreiking aan het interprofessionele team binnen zorgorganisaties waarbij antwoord gegeven wordt op de vraag 'Wat is gezond?' Het doel is om hiermee een aanzet te geven tot de implementatie van een goed voedingsaanbod voor patiënten, cliënten, medewerkers en bezoekers. Het team bestaat minimaal uit afgevaardigden van de afdelingen facilitair bedrijf, diëtetiek, zorg en medische staf.

Voedingsaanbod voor medewerkers en bezoekers

De Richtlijn Eetomgevingen van het Voedingscentrum vormt de basis voor een gezond en duurzaam voedingsaanbod voor medewerkers en bezoekers. Met de Checklist Richtlijn Eetomgevingen wordt er verder gekeken dan alleen het voedingsaanbod, en werk je ook aan de presentatie van gezondere producten om die keuzes te stimuleren. Zo wordt de gezonde en duurzame keuze de makkelijke keuze. Dit zijn producten of maaltijden die binnen de Schijf van Vijf passen of een Dagkeuze zijn.

Voedingsaanbod voor patiënten en cliënten

Een gezond aanbod voor patiënten heeft als **basis de 'Richtlijnen Goede Voeding'** van de Gezondheidsraad en voorziet in **de (verhoogde) eiwitbehoefte** en levert **voldoende energie** [3,7-9]. Uit ervaring en onderzoek blijkt dat vrijwel alle patiënten tijdens ziekenhuisopname onvoldoende voedingsinname hebben ten opzichte van de voedingsbehoefte [10-13]. Ook tijdens opname in zorginstellingen is er de ervaring dat patiënten de voedingsbehoefte niet altijd behalen [14]. Het voorzien in de eiwit- en energiebehoefte maakt dat de **'Richtlijnen Goede Voeding' veelal niet volledig in te passen** zijn, met name wanneer er sprake is van factoren die de voedingsinname negatief beïnvloeden [8]. Er zijn vaak meerdere eetmomenten en een kleiner volume nodig om aan de benodigde voedingsstoffen te komen [3,8-9]. Op de achterzijde van deze factsheet staan uitgangspunten voor een goed voedingsaanbod voor patiënten.

Mede bepalend in de keuze van het voedingsaanbod en de advisering is **de fase van de behandeling, het soort ziektebeeld en de doelgroep** die het betreft. Zo zal bij acute ziekte in de eerste fase meer aandacht zijn voor voldoende eiwit en energie inname. Pas in een latere fase zal er meer aandacht zijn voor preventie, terwijl bij chronische zieken eerder rekening mee gehouden kan worden. Verschillende doelgroepen zoals ouderen, oncologie- patiënten, patiënten met een dwarslaesie en patiënten met slikproblemen hebben specifieke aandachtspunten met betrekking tot het voedingsaanbod en de advisering. Uiteindelijk is het doel dat op het **individueel** niveau de juiste voeding wordt aangeboden.

De diëtist is, in samenwerking met andere disciplines, **de deskundige** om een goede vertaling te maken naar keuzes in het voedselaanbod, hierbij ook rekening houdend met ziekte-specifieke richtlijnen en individuele dieetkenmerken.

'Op de achterzijde de uitgangspunten voor een goed voedingsaanbod voor patiënten' >>>

Uitgangspunten voedingsaanbod patiënten

1. ‘Richtlijnen Goede Voeding’ vormen de basis, waarbij de voeding voorziet in de (verhoogde) eiwitbehoefte en voldoende energie levert [3,7-9].

2. Meer energie- en eiwitrijke voeding is nodig bij een verhoogde energie- en eiwitbehoefte, een verminderde inname en aangepaste consistentie van voeding. Hierbij heeft voeding die belangrijke nutriënten levert de voorkeur [3,8-9].

3. Aangepaste hoeveelheden met kleinere portiegrootte en verhoogde maaltijd-frequentie is veelal nodig om te voorzien in voldoende eiwit en energie [3,7,8].

4. Variatie in de samenstelling van de maaltijd is belangrijk, ongeacht de portiegrootte [8].

5. De patiënt of contactpersoon wordt geïnformeerd over de tijdelijk andere voedingskeuze in verband met ziekte, (risico op) ondervoeding en herstel.

Goede Zorg Proef Je

Het programma **‘Goede Zorg Proef Je’,** uitgevoerd door de Alliantie Voeding in de Zorg in samenwerking met de Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen en met steun van het Ministerie VWS, geeft vervolg en ondersteuning aan optimale voedingszorg in ziekenhuizen en zorginstellingen en draagt bij aan de realisatie van maatregelen in de Samenhangende preventiestrategie en Integraal zorgakkoord. Hierbij wordt ingezet op een gezond voedingsaanbod, een gezonde eetomgeving voor patiënten, cliënten, medewerkers en bezoekers en implementatie van voedingsadviezen in de zorg.

Goede Zorg Proef Je®

Alliantie Voeding in de Zorg

In samenwerking met

Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen

Ziekenhuis Gelderse Vallei

kenniscentrum ondervoeding

Nederlandse Vereniging van Diëtisten

eerlijk over eten Voedingscentrum

Mede mogelijk gemaakt door

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Nationaal Preventie Akkoord

Geconsulteerde experts voor deze factsheet

- Deventer Ziekenhuis, Caroline Käser, diëtist
- Deventer Ziekenhuis, Daniëlle Oling, diëtist
- Heliomare, Manon Kuijpers, diëtist
- Maxima Medisch Centrum, Patrick van Gerven, Hoofd Catering
- Ned. Ver. van Diëtisten, Wineke Remijnse, beleidsadviseur Kwaliteit
- Radboudumc, Dr. Manon van den Berg, Themaleider voeding, wetenschappelijk onderzoeker
- Rijnstate, Bob Janssen, Hoofd eten & drinken en patiëntvoeding
- Rijnstate, Petra Steenhof - Vink, diëtist
- SanAvis, Elly Kaldenberg, diëtist
- Spierziekten Nederland, Coby Wijnen, diëtist
- Stuurgroep Ondervoeding, Elke Naumann, projectleider.
- Voedingscentrum, Annette Stafleu, Expert Voeding en Gezondheid
- Ziekenhuis Gelderse Vallei, Coralie Azzouzi - van Beek, Hoofd Hoteldienst facilitair bedrijf
- Ziekenhuis Gelderse Vallei, Mirjam Holverda, diëtist

Literatuur

Contactgegevens
communicatie@goedezorgproefje.nl

Blijf op de hoogte
www.alliantievoeding.nl
Goede Zorg Proef Je

SEPTEMBER 2026